

VÝKLAD KE STANOVÁM ČESKÉHO ZAHRÁDKÁŘSKÉHO SVAZU, z. s.

ÚVOD

Stanovy Českého zahrádkářského svazu, z. s. (dále jen „stanovy“) jsou je základním dokumentem, bez jejichž přijetí by nebylo možno spolek Český zahrádkářský svaz, z. s. založit. Nové znění akceptuje především změny v občanském zákoníku. Nově koncipovaná právní konstrukce stanov nahrazuje stanovy schválené republikovou radou dne 16. listopadu 2013 s účinností od 1. ledna 2014 ve znění pozdějších změn. Členové orgánů svazu a organizačních jednotek proto musí mít velmi dobrou znalost stanov, aby tak mohli jejich jednotlivá ustanovení v praktické činnosti uplatňovat.

ČÁST PRVNÍ HLAVA I

K § 1 a § 2

Úvodní ustanovení stanov upravují v Hlavě I. především postavení Českého zahrádkářského svazu, z. s. (dále jen „svaz“) a jeho organizačních jednotek v právním systému České republiky, jako soukromoprávní korporace a spolku podle ust. § 210 až § 231 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), a působnost svazu a jeho organizačních jednotek z uvedených zákonných ustanovení vyplývající.

Vedle základních evidenčních a identifikačních údajů, jejichž přesná aplikace je velmi podstatná pro zakotvení svazu včetně jeho organizačních jednotek v systému složek právního systému, spočívá v těchto ustanoveních **zásadní význam ve vymezení svazu včetně jeho organizačních jednotek jako právních subjektů s charakterem samostatných právnických osob s vlastní právní osobností (dříve právní subjektivitou)**, která představuje způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti, tj. jednat svým jménem samostatně a nést za svá jednání vlastní odpovědnost – viz zejm. ust. § 15 a násl., § 118 a násl., §161 až § 167, § 228 až § 229 občanského zákoníku.

Působnost svazu a jeho organizačních jednotek je vyjádřena zejména ustanovením § 2 stanov o účelu a předmětu činnosti svazu a jeho organizačních jednotek, přičemž úvodem těchto ustanovení je charakterizována zahrádkářská činnost jako „soubor všech činností při pěstování ovoce, zeleniny, vinné révy, květin a dalších rostlin včetně jejich zpracování, úpravy a ochrany před škodlivými vlivy s aktivním podílem na tvorbě a ochraně životního prostředí a krajinného vzhledu“.

Tuto definici pak konkretizují ustanovení o hlavní činnosti svazu a jeho organizačních jednotek včetně vedlejších hospodářských činností (ust. § 2 odst. 3 a 4 stanov), **přičemž ze zákona plyne, že „hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen“ (viz ust. § 217 odst. 2 občanského zákoníku)**, a „**vedlejší hospodářskou činnost spočívající v podnikání nebo jiné výdělečné činnosti může spolek (svaz) provozovat, je-li jí podpořena hlavní činnost nebo její účel spočívá v hospodárném využití spolkového (svazového) majetku (viz rovněž citované ustanovení občanského zákoníku)**“.

HLAVA II

K § 3 a § 4

Tato ustanovení dále konkretizují základní organizační principy, když v ust. § 3 stanov upravují organizační strukturu orgánů svazu a jeho organizačních jednotek a svazových institucí.

V ust. § 4 stanov podrobně stanoví způsob jejich zřizování, jejich funkčnost včetně postavení členů orgánů svazu a organizačních jednotek. Dále vymezuje základní zásady jejich kompatibility včetně výjimek pro speciální (kontrolní a rozhodčí) orgány, včetně základních zásad kompetence orgánů svazu a jeho organizačních jednotek a účinnost jejich rozhodování. Podrobnosti zejména v oblasti řízení pak upravuje Jednací a volební řád orgánů svazu a organizačních jednotek (dále jen „JVŘ“).

Zásadně jsou zde upravena zejména specifika neslučitelnosti funkcí v řídicích, kontrolních či rozhodčích orgánech, včetně osob blízkých (viz ust. § 262 odst. 2, § 266 odst. 2 s ohledem na § 22 občanského zákoníku). Platnost a účinnost rozhodování všech orgánů svazu a organizačních jednotek jsou výslovně vyjádřeny zásadou souladu rozhodnutí s působností orgánů svazu a organizačních jednotek a s jinými právními předpisy včetně stanov a vnitrosvazových norem vyšších orgánů. Nesoulad pak znamená neplatnost takových rozhodnutí od jejich počátku, včetně povinnosti orgánu svazu nebo organizační jednotky, který taková rozhodnutí vydal, zajistit jejich nápravu.

Z hlediska organizace členství je nově upravena ve stanovách a následně i v JVR u orgánů svazu a organizačních jednotek možnost, aby z důvodů zvláštního zřetele mohly být fyzické i právnické osoby, za podmínek stanovených vyššími svazovými orgány, členy svazu vedle členství v základních organizacích podle ust. § 4 odst.11 stanov i členy jiných složek svazu, zejména organizačních jednotek vyššího stupně nebo svazových institucí (ust. § 3 odst. 1 bod B písm. a) a odst. 2 stanov).

K § 5

Ustanovení § 5 je z hlediska organizace a činnosti orgánů svazu a jeho organizačních jednotek jedním z nejdůležitějších a z hlediska svého výkladu nejsložitější. Ze znění odst.1 pak plyne zásada plné účasti člena svazu na všech činnostech příslušných orgánů svazu nebo jeho organizační jednotky, jíž je členem. Odkaz na ust. § 10 stanov představuje jednotlivá práva člena svazu a ust. § 5 odst. 1 a 2 stanov vyzvedává speciálně práva účasti a jednání při činnosti příslušného orgánu svazu nebo organizační jednotky, samozřejmě v rozsahu svého postavení a funkce v těchto orgánech.

Obecně z ust. § 251 občanského zákoníku vyplývá, že každému členovi spolku, v našem případě při výkladu stanov „svazu“, náleží **právo účastnit se zasedání členské schůze v základní organizaci, jíž je členem**. Charakteristickým rysem práva účastnit se zasedání členské schůze je, že nemůže být vykonáváno ze strany člena svazu individuálně, ale může být vykonáváno **vždy pouze společně s ostatními členy základní organizace**. Toto právo nelze stanovami svazu zcela vyloučit, a to ani za použití pravidla uvedeného v § 247 odst. 3 občanského zákoníku, neboť se jedná o nezadatelné právo každého člena svazu. Člen svazu se tohoto práva nemůže předem ani platně vzdát.

Tak, jako náleží členovi svazu právo účastnit se zasedání členské schůze jíž je členem, nelze odeprít právo účasti členovi svazu na zasedání orgánu svazu, orgánu územního sdružení nebo orgánu základní organizace, jehož je členem.

Konkrétně má člen svazu právo zúčastnit se zasedání orgánu svazu nebo organizační jednotky má-li k tomu **oprávněný zájem**, např. právo člena základní organizace účastnit se zasedání výboru základní organizace, příp. právo účasti zástupce základní organizace jako člena územního sdružení, na zasedání představenstva či zasedání rady územního sdružení.

Účast na zasedání pak zahrnuje i právo jednat v rozsahu svého postavení v orgánu svazu nebo organizační jednotky, tedy je-li členem orgánu svazu nebo organizační jednotky, pak jednat v rozsahu příslušného ustanovení stanov. Není-li členem orgánu svazu nebo organizační jednotky jehož zasedání má právo se zúčastnit, pak má práva vyplývající z práv a povinností člena svazu podle ust. § 10 stanov.

Tato práva mohou být eventuálně omezena rozhodnutím orgánu svazu nebo organizační jednotky, pokud člen svazu neuvede „oprávněný zájem“, který se ho bezprostředně týká a na zasedání příslušného orgánu svazu nebo organizační jednotky bude projednáván. Vždy je však nutno mít na zřeteli oprávněný zájem člena svazu, zda zamítnutím účasti člena svazu na zasedání orgánu svazu nebo organizační jednotky nebude jeho oprávněný zájem dotčen. Došlo-li by k bezdůvodnému omezení člena svazu, je rozhodnutí o něm neplatné.

Oprávněný zájem je vztah osoby k určitému jednání jiné osoby nebo stavu, který je pro tuto osobu žádoucí nebo výhodný, avšak na jeho dosažení nemá subjektivní právo, nicméně

její snaha jednání nebo stavu dosáhnout je legitimní. Otázkou posouzení oprávněnosti (legitimity) zájmu může být v konkrétních případech poměrně složitá, neboť do hry vstupují četné faktory mimoprávní tzn. že orgán svazu nebo organizační jednotky musí vždy zvážit zjištěné okolnosti v konkrétní věci, přihlídnout nejen k oprávněným zájmům člena svazu ale i k oprávněným zájmům orgánu svazu nebo organizační jednotky. Orgán svazu nebo organizační jednotky přitom nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva i oprávněné zájmy, přičemž by se mělo vycházet ze zásady audiatur et altera pars (budiž vyslechnuta i druhá strana), jež je chápána jako povinnost vytvořit prostor zaručující členovi svazu možnost účinně uplatňovat námitky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování orgánu svazu nebo organizační jednotky o jeho účasti na zasedání orgánu svazu nebo organizační jednotky. Uvedené orgány se s nimi se musí náležitě vypořádat, čímž je plně zajištěna ochrana práv člena svazu podle stanov svazu.

Druhý odstavec ust. § 5 podrobně upravuje zastupování člena svazu při zasedání orgánu svazu nebo jeho organizační jednotky a při hlasování o rozhodnutích tohoto orgánu svazu. **Rozhodující je, že zastupovat člena svazu může pouze jiný člen svazu (nejde-li o zastupování osobou blízkou), a to jen v rozsahu zástupčího oprávnění uvedeného v plné moci.** Z textu stanov plyne v těchto případech nutnost plné moci při zastupování z hlediska ověřitelnosti být v písemné nebo jinak ověřitelné formě (např. elektronická forma, čestné prohlášení pověřené či jiné zúčastněné osoby atp.) Kromě zastoupením členem svazu se pak připouští zastoupení osobou blízkou, kterou je podle ust. § 22 občanského zákoníku příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner (podle registrovaného partnerství). Zároveň se za osoby blízké pokládají jiné osoby, jejichž újma by mohla být pokládána za újmu vlastní (např. druh a družka, pokud spolu žijí, či osoby sešvagřené). I zde je však nutná plná moc se zástupčím oprávněním, které může být v plném rozsahu práv a povinností nebo i jakkoliv omezené. Při zástupčím oprávnění je třeba vždy posuzovat, zda práva zastupovaného člena nejsou omezena.

Čtvrtý odstavec ust. § 5 upravuje schopnost orgánu svazu nebo organizační jednotky usnášet se při rozhodování a je založeno v zásadě na platnosti takového rozhodnutí. **Rozhodnutí je platné, bylo-li přijato většinou hlasů.** Většinou jde o prostou většinu (více jak polovinou platných hlasů). V některých případech pak stanovy v dalších ustanoveních vyžadují pro platnost rozhodnutí tzv. kvalifikovanou většinu, tj. souhlas nejméně dvou třetin hlasů přítomných členů při hlasování, ve vymezených případech dvou třetin všech členů orgánu, v jehož kompetenci je přijetí rozhodnutí – zpravidla členské schůze (viz ust. § 14 odst. 7 stanov).

Stanovy v odstavci čtvrtém deklarují schopnost usnášet se za přítomnosti nebo jiné účasti většiny členů orgánu svazu nebo organizační jednotky, tzv. prostá většina, tj. více jak polovina členů orgánu svazu nebo organizační jednotky s výjimkou členské schůze. Z uvedeného vyplývá, že je na zasedání orgánu svazu nebo organizační jednotky přítomna nadpoloviční většina jeho členů. K tomu, aby byl orgán svazu nebo organizační jednotky schopný usnášení, tedy k tomu, aby byl schopen přijímat rozhodnutí, musí být při rozhodování **přítomna alespoň většina jeho členů, kteří se zasedání orgánu svazu nebo organizační jednotky zúčastnili.** Přímá fyzická účast členů svazu na rozhodování však nemusí být nezbytně nutná. **Postačí i takzvaná jiná účast, tzn. např. zastoupení na základě plně moci, písemným dopisem, SMS zprávou před zahájením zasedání apod.**

Z výše uvedeného „**přítomnost nadpoloviční většiny**“ je výjimkou rozhodování členské schůze, kde je stanovena schopnost usnášet se za účasti „**nejméně jedné třetiny**“ členů svazu přítomných na zasedání členské schůze v okamžiku hlasování, přičemž ale není vyloučena i „**jiná účast**“.

Tuto výjimku proti zásadě usnášet se při jednání orgánů svazu nebo organizační jednotky při přítomnosti nebo jiné účasti většiny členů svazu umožňuje ustanovení § 246 odst. 3 občanského zákoníku, které akceptuje ve stanovách možnost určit jiné volební kvorum než ustanovení o rozhodování na členské schůzi dle ust. § 248 až § 254 občanského zákoníku. **Tuto výjimku proti ust. § 252 občanského zákoníku stanovy určují jen pro členskou schůzi základní organizace. Důvodem je potřeba faktické možnosti jednat o důležitých potřebách základní organizace v případech nižší účasti členů svazu na zasedání členské schůze s ohledem na skutečnost, že zasedání členské schůze se pravidelně koná pouze jednou ročně a některá rozhodnutí je třeba přijímat kontinuálně, aniž by činnost základní organizace byla znemožněna.**

U základní organizace složené z více zahrádkářských osad lze proto analogicky takto jednat i při jejich zasedání na členské schůzi nebo i v případě, kdy zasedání členské schůze je konáno formou shromáždění delegátů podle ust. § 14 odst. 5 stanov.

HLAVA III

K § 6

Zásada souhlasu se stanovami svazu jako základní podmínka členství ve svazu předpokládá, že zájemce o členství ve svazu se se stanovami svazu před rozhodováním o přijetí do svazu výborem základní organizace nebo jiného příslušného orgánu svazu seznámil a stvrdil to výslovně svým podpisem na přihlášce nebo jiného aktu, kterým vzniká členství (viz ust. § 6 odst. 2 stanov). Totéž platí i pro vznik členství přechodem na právního nástupce člena svazu, jehož členství vzniká podle ust. § 6 odst. 2 písm. d) stanov. Právním nástupcem je zpravidla jeho dědic nebo osoba jejíž právní nástupnictví (sukcesi) určí soud. V praxi půjde zpravidla o osobu, která přichází v úvahu jako člen svazu svým přístupem k zahrádkářské činnosti, má zájem o členství ve svazu a na něhož přechází vlastnictví zařízení v zahrádkové osadě či zahrádce předchozího uživatele.

Člen svazu je členem v jedné základní organizaci a k uspokojování svých zájmů může hostovat i v jiných základních organizacích. Členský příspěvek platí pouze ve své domovské základní organizaci, o úhradě účelových příspěvků, event. dalších úhrad (nájem, úhrada elektřiny atp.), rozhoduje zpravidla po vzájemné dohodě dotčených základních organizací ta základní organizace, kde k újmě na nákladech převážně dochází. Dohoda základních organizací o místě členství je nezbytná i v případě, že člen užívá pozemky v zahrádkových osadách více základních organizací. Nedojde-li k dohodě, rozhodne s přihlédnutím k uvedeným důvodům vyšší svazový orgán podle doporučení příslušné kontrolní komise.

K § 7

Zánik členství vystoupením nastává dnem, kdy je statutárnímu orgánu – výboru základní organizace – doručeno oznámení člena svazu o vystoupení. Toto oznámení musí být doložitelné, mělo by mít písemnou, elektronickou či obdobnou formu. Za platné oznámení je však nutné považovat i osobní oznámení člena při příležitosti zasedání statutárního orgánu či předané jeho členovi za účasti jiného člena orgánu svazu nebo organizační jednotky.

Dá-li člen najevo svůj úmysl absolutním nezájmem o členství ve svazu tím, že ani nezaplatí ve stanovené lhůtě statutárním orgánem členský nebo účelový příspěvek, event. jiné nezbytné náklady či dlužné částky, postupuje se podle ustanovení o zrušení členství podle ust. § 7 odst.1 písm. b) stanov.

Zánik členství vyloučením není pořádkovým, ale sankčním opatřením, o kterém přísluší rozhodovat pouze členské schůzi na návrh statutárního orgánu, které představuje absolutní zánik práv a povinností člena svazu podle ust. § 10 stanov, včetně zániku nároku na vrácení členských, účelových a jiných příspěvků, včetně vypořádacího podílu za jmění základní organizace. Zaniká i nárok na užívání pozemků a zařízení v držení základní organizace, dochází i k zániku účinnosti smluv a dohod, které užívání těchto komodit upravovaly. Dosavadní uživatel je povinen uvést je do původního stavu a uhradit veškeré újmy, které na těchto komoditách vznikly. Tyto újmy se považují za škodu způsobenou základní organizací, kterou je třeba v případě prodlení s úhradou vymáhat v občanskoprávním řízení.

K § 8

Pořádková opatření jsou poměrně novým elementem směřujícím k řádnému chodu spolku, který byl zaveden až v souvislosti s novou právní úpravou občanského zákoníku, který v ust. § 22 odst. 2 umožňuje tehdy, kdy má spolek spravedlivý důvod, omezit práva svých členů. Tento institut směřuje zejména k dodržování řádného chodu a režimu základní organizace a pořádku zejména v užívání společných zařízení ve vlastnictví a držbě základní organizace, dodržování smluv a dohod základní organizace se členy svazu a plnění úkolů vyplývajících z náplní funkcí, které členové základní organizace dobrovolně převzali.

Ustanovení § 8 podrobně upravuje kompetence a postup při ukládání pořádkových opatření a výslovně určuje jejich charakter s tím, že zásadně mezi ně nelze zahrnovat jakékoliv peněžní sankce včetně smluvních pokut či úroků z prodlení, které lze uložit jen v rámci občanskoprávního řízení, stejně jako úhradu škod vzniklých protiprávním jednáním.

Stanovy nově upravují postup při odvolání a přezkoumání pořádkových opatření. Nehledě k právu kontrolních komisí navrhnout uložení pořádkových opatření při porušení stanov, vnitřních a obecných norem včetně porušování řádného chodu a vnitřního režimu základní organizace podle ust. § 8 odst. 5 až 8 stanov, nově náleží kontrolním komisím právo přezkoumat rozhodnutí příslušného orgánu svazu nebo organizační jednotky o uložení pořádkových opatření, včetně návrhu těmto orgánům na jejich potvrzení, změnu či zrušení. V tomto směru byla tato kompetence přenesena od rozhodčí komise svazu na kontrolní komise na jednotlivých stupních podle toho, který orgán svazu nebo organizační jednotky pořádkové opatření uložil. Právo člena obrátit se ve stanovené lhůtě na soud není dotčeno.

K § 9

Vedení seznamu členů svazu upravené tímto ustanovením nedoznalo v podstatě změny proti úpravě ve stanovách z roku 2014, i když podle nařízení EU z roku 2016 o ochraně osobních údajů byla provedena vnitrosvazová úprava této problematiky Metodickým pokynem č. 1/2018. V podstatě šlo o důkladnější ochranu osobních údajů, která však byla ve znění zmíněné směrnice účelněji upravena dodatkem k tomuto pokynu, který upravuje celkový postup při zpracování či zveřejnění osobních údajů, aniž by byla dotčena povinnost chránit tyto údaje před zneužitím.

K § 10

Oproti výkladu stanov z roku 2014 nedošlo k tomuto ustanovení kromě odkazu na nový občanský zákoník k žádným podstatným změnám. Stále platí, že vedle obecných ustanovení o právech a povinnostech uvedených v § 10 stanov jsou tato konkretizována v řadě dalších vnitrosvazových norem, včetně řídicích aktů vyšších svazových orgánů vydávaných v jejich působnosti. Závaznost takových opatření zpravidla vychází ze zásady, že zákonných práv a na ně navazujících práv vyplývajících z podzákoných norem se nelze vzdát a nemohou být ani omezeny, pokud zákon či podzákoné normy neukládají jinak. Základní povinnosti a analogicky povinnosti ukládané podzákonými normativními akty jsou závazné, opatření metodického charakteru (např. zásady tvorby vnitrosvazových norem lokálního charakteru) mají doporučující charakter – viz např. vzorový osadní řád, vzorová smlouva o užívání společných zařízení, další vzorové dokumenty.

Povinnosti vyplývající ze stanov se vztahují pouze na členy svazu. Z ust. § 215 občanského zákoníku plyne zákaz ukládat povinnosti občanům, kteří nejsou členy svazu. To se vztahuje i na občany, kteří nejsou členy svazu, ale z titulu vlastníků užívají společná zařízení zahrádkářských osad, proto je třeba tuto situaci s nimi smluvně upravit, stejně jako např. úhrady za užívání společných pozemků a zařízení, věcná břemena atp. podle jiných právních předpisů. Obdobně nelze v osadních řádech ukládat povinnosti rodinným příslušníkům členů svazu, kteří užívají zařízení v zahrádkářských osadách. Odpovědnost za jejich jednání zde náleží těm členům svazu, kteří své rodinné příslušníky v prostorách svazu hostí.

Oproti předchozím stanovám byly bez náhrady vypuštěny z platných stanov povinnosti členů, které v rozporu se zákonem omezovaly vlastnická práva, např. povinnost oznamovat svazovým orgánům dispozice s pozemky či nemovitostmi ve vlastnictví členů. Jde o akceptaci práva vlastníků se svým majetkem v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit, event. zákaz jiným vlastníkům závažně rušit práva jiných osob, jakož je i obtěžovat nebo poškodit. Pokud bylo účelem takových opatření zajistit řádné využití pozemků a nemovitostí v teritoriu působnosti organizační jednotky, event. zajistit kontakt s právními nástupci předchozích uživatelů, pak k tomu je třeba užít jiných organizačních opatření, zejména osobních kontaktů při správě vnitřního režimu v organizačních jednotkách.

K § 11

Pro realizaci svazových ocenění podle ust. § 11 platí specifická úprava zvláštními metodickými pokyny vydanými republikovými orgány svazu.

ČÁST DRUHÁ **HLAVA I**

K § 12

Ustanovení o založení základní organizace svazu je v podstatě identické s obdobnými ustanoveními stanov z let 2010 a 2014 s tím, že **zásadní podmínky vzniku akceptují základní ustanovení stanov:**

- základní organizace svazu je organizační jednotkou svazu ve formě pobočného spolku svazu, může ji založit zletilá fyzická osoba (nad 18 let věku nebo je-li její zletilost určena soudem), nebo právnické osoba podle smlouvy se svazem,
- její vznik je po splnění organizačních podmínek (schválení ustavující schůzi s aktivní účastí nejméně tří fyzických osob nebo právnické osoby podle zvláštního vnitrosvazového předpisu, zaplacení členských známek a sjednaných poplatků, zaslání nutných dokumentů o založení organizace územnímu orgánu svazu) podmíněn zápisem do spolkového rejstříku – zletilost členů kromě zakládající fyzické osoby stanovy nevyžadují,
- ode dne zápisu ve spolkovém rejstříku nabývá takto ustanovená základní organizace v plném rozsahu vlastní právní osobnost, jedná svým jménem a nese za svá jednání plnou právní a majetkovou odpovědnost,
- do doby zápisu do spolkového rejstříku je svaz oprávněn a zavázán společně a nerozdílně s takovou již ustanovenou základní organizací jako pobočným spolkem podle ust. § 229 odst. 4 občanského zákoníku, nejvýše však do výše likvidačního zůstatku této základní organizace (viz též ust. § 1 odst. 6 stanov).

K § 13

Zahrádkové osady jsou v podstatě historicky zakládající formou organizovaného zahrádkářského hnutí (viz např. existence zahrádkářských kolonií v českých zemích i jinde již v 19. století), která vznikla ze snahy zefektivnit individuální zahrádkářskou činnost zájemců o pěstování kulturních plodin ve prospěch podpory zdravé výživy obyvatelstva.

V současné době obhospodařují členové základních organizací v zahrádkových osadách více jak pět tisíc hektarů zemědělské půdy, tj. dvě třetiny půdy obhospodařované zahrádkáři vůbec.

Tato situace si nezbytně vyžaduje organizaci vnitřního režimu a pořádku v těchto aglomeracích, což se děje především soustředěním pozemků zahrádek v zahrádkových osadách a stanovení pravidel zejména při užívání společných zařízení a vzájemného soužití jejich uživatelů v osadních rádech schválených na členské schůzi příslušné základní organizace.

Pokud vlastníky či nájemci pozemků v zahrádkových osadách jsou také soukromé fyzické a právnické osoby, je nutné upravit tento režim smluvní formou s ohledem na to, že osadní řád jako lokální svazová norma je závazný jen pro členy svazu. Nečleny svazu zavazuje jen tehdy, je-li závaznost osadního řádu pro vlastníky či uživatele pozemků výslovně stanovena ve smlouvě o užívání společných zařízení zahrádkové osady. Takové smlouvy se doporučuje i s uživateli pozemků a nemovitostí, kteří jsou členy svazu zejména v případech, kdy vnitřní režim užívání společných zařízení není dostatečně upraven osadním řádem.

Účelem užívání pozemků a ostatních zařízení v zahrádkové osadě je zahrádkářská činnost včetně podnikání, které je ve smyslu ust. § 217 občanského zákoníku zaměřeno na podporu této hlavní činnosti spolku, nebo na hospodárné využití majetku základní organizace. Stanovy pak výslovně upravují hlavní oblasti takového podnikání, spočívající v pěstitelském pálení, moštování, sušení ovoce a vaření povidel ve formě volných činností, povolených podle živnostenského zákona. Toto podnikání je opět podmíněno souhlasem členské schůze.

K § 14

Členská schůze je nejvyšším orgánem základní organizace. Jedná podle zásad upravených JVR orgánů svazu a organizačních jednotek. Usnází se nadpoloviční většinou přítomných členů, pokud v ust. § 14 odst. 7 stanov není uvedeno jinak. Členové základní organizace se mohou proti usnesení členské schůze odvolat, požádat o přezkoumání rozhodnutí členské schůze soud nebo se mohou proti rozhodnutí odvolat podle čl. 34 JVR.

V odstavci 5 je deklarována možnost konání zasedání členské schůze formou shromáždění delegátů. Pokud jde o volbu delegátů na jednání členské schůze konané formou shromáždění delegátů **platí, že při stanovení klíče pro počet delegátů je třeba vycházet ze zásady, že každý delegát ze zahrádkové osady v základní organizaci je, v souladu s ust. § 14 odst. 5 stanov, volen přibližně stejným počtem hlasů. Klíč pro volbu dalších delegátů připraví výbor základní organizace k projednání a schválení na zasedání poslední členské schůze, konané formou shromáždění delegátů, před volební členskou schůzí.**

V odstavci 6 se stanoví příkladmo působnost členské schůze tím, že vymezuje její nejdůležitější úkoly. Komentovat je nutné zejména ustanovení upravující finanční záležitosti. **Pod písm. f) patří do kompetence členské schůze zejména schvalování rozpočtu. Zde je nutno vycházet z povinnosti základní organizace vést účetnictví alespoň ve zjednodušeném rozsahu podle ust. § 9 odst. 4 písm. a) zákona o účetnictví.** Jde o to, že základní organizace by měla zajistit alespoň vyrovnaný hospodářský výsledek a stanovit rozpočet v jeho rámci. Tomu musí přizpůsobit zejména výši účelových příspěvků podle písm. j), event. stanovit smluvně příspěvky právnických osob. Pokud jde o mimořádné náklady, je třeba je vykládat tak, že výhradně členská schůze schvaluje náklady nad 30 tisíc Kč v každém jednotlivém případě, nikoliv jejich součet. Obcházením těchto ustanovení by bylo dělení nákladů na pořizovanou komoditu na více jednotlivých nákladů (např. pořízení věci, náklady na její dopravu, náklady na instalaci atp.). Na druhé straně se však do takových mimořádných nákladů nezahrnují tzv. odpisy, které jsou zároveň náklady a které je třeba stanovit povinně podle zvláštního předpisu. O výši těchto druhů nákladů členská schůze nerozhoduje, schvaluje je však v rámci projednávání a schvalování účetní závěrky podle písm. g). Povinnosti vynakládat tyto náklady by však mělo korespondovat rozhodování o výši účelových příspěvků, které náleží do výlučné působnosti členské schůze. Zde je třeba vycházet i ze zásady, že účelové příspěvky jsou pouze zálohou na přímé náklady na majetek základní organizace, které nelze jako takové v daném účetním období vyúčtovat. Jinak by musely být účelové příspěvky zdaněny jako příjmy podle příslušných daňových předpisů, protože jen členské příspěvky jsou od daňové povinnosti osvobozeny.

V odstavci 6 písm. b) až e) stanovy deklarují působnost členské schůze volit členy do orgánů základní organizace, do územní rady a odvolávat je z funkcí, kooptovat členy orgánů základní organizace. Členové orgánů základní organizace zastupují členskou základnu, proto jsou voleni z jejího středu. Způsob voleb je upraven JVR orgánů svazu a organizačních jednotek.

Ze znění stanov vyplývá, že členská schůze volí přímo předsedu základní organizace, předsedu kontrolní komise a delegáta do územní rady. Jde o změnu oproti předchozím stanovám, kdy členská schůze navíc přímo volila i tajemníka, který je podle nových stanov spolu s ostatními členy výboru volen tzv. "en bloc" (najednou). U malých základních organizací (do 20 členů) pak volí přímo předsedu a revizora účtů, event. delegáta do územní rady, pokud má být podle rozhodnutí územní rady zástupce do ní ustanoven (kontrolní komise se zde nevolí). **Počet členů výboru stanovy podrobně neurčují, jednacím a volebním řádem je upraven rámcově rozsahem od tří členů (předseda základní organizace a nejméně dva další členové).** Konkrétní počet členů stanoví podle vlastní potřeby sama základní organizace, která rovněž podle potřeby upraví jejich působnost a kompetenci.

Oproti předchozím stanovám je z působnosti členské schůze vypuštěna zejména oblast rozhodování o rozsahu a druhu pracovní povinnosti. Jde především o to, že za současného stavu rozličného charakteru uživatelů zahrádkových osad, kde zejména přicházela pracovní povinnost (tzv. brigády) v úvahu, není ve smyslu zákona možné ukládat úkoly podle svazových norem nečlenům ČZS. Problémem je rovněž ochrana všech uživatelů pozemků v zahrádkových osadách, kterou

nelze krýt jinak než řádným pojištěním, které nelze zejména s nečleny svazu sjednávat. Proto nové stanovy přechází na uplatnění povinností členů zejména podle ust. § 10 odst. 2 písm. e), f) a g) stanov, které mj. zahrnují i povinnost člena starat se o řádný stav společných zařízení v zahrádkové osadě, chránit je a udržovat je v provozu. Sem je možné i většinu udržovacích prací zahrnout. U nečlenů svazu pak záleží na smluvních povinnostech, které by měly být upraveny ve smlouvě o užívání společných zařízení a vnitřním režimu v osadě podle ust. § 13 odst. 3 stanov.

Oproti předchozím stanovám současná úprava vypouští vedle povinnosti přímé volby tajemníka dále platbu tzv. zápisného, a naopak mezi výlučnou působnost zahrnuje rozhodování o prodeji nebo koupi nemovitostí podle konkrétní situace za navrženou kupní cenu nebo za cenu obvyklou. Vypuštění zápisného vychází z faktické nemožnosti vyčíslit jeho výši z nákladů vzniklých přijetím člena.

Kompetence k výlučnému rozhodování o dispozici s nemovitostmi včetně jejich cen vyplývá zejména z odpovědnosti členské schůze tzn. všech členů základní organizace za hospodaření se svým majetkem.

K § 15

Náhradní členská schůze je institut, který se ve stanovách objevil až v roce 2014 jako aplikace ust. § 257 občanského zákoníku. **Jeho účelem bylo zajistit funkčnost základních organizací i tehdy, kdy nebude možné pro nedostatek schopnosti na řádných členských schůzích se usnášet a přijímat zásadní rozhodnutí pro činnost za stanovených podmínek:**

- náhradní zasedání se svolává novou pozvánkou ve lhůtě patnácti dnů od předchozího zasedání členské schůze a náhradní zasedání se musí konat nejpozději do šesti týdnů ode dne, na který bylo zasedání členské schůze předtím svoláno,
- pro náhradní zasedání členské schůze musejí být kumulativně splněny tyto podmínky:
 - neusnášení schopnost řádného zasedání členské schůze,
 - svolání náhradního zasedání členské schůze statutárním orgánem, resp. tím, kdo původní zasedání svolal; z pozvánky přitom musí být zřejmé, že se jedná o náhradní zasedání,
 - pozvánka musí být svolavatelem zaslána do 15 dnů ode dne zasedání členské schůze, které nebylo usnášeníschopné, přičemž náhradní zasedání členské schůze se musí konat nejpozději do šesti týdnů od téhož dne,
 - na náhradním zasedání lze projednávat zásadně jen záležitosti zařazené na pořad předchozího zasedání s nímž byli členové seznámeni v původní pozvánce; tento program musí být znovu uveden v pozvánce na náhradní členskou schůzi,
- usnesení náhradní členské schůze může být přijato za účasti libovolného počtu řádně pozvaných přítomných členů základní organizace jejich nadpoloviční většinou hlasů,

K § 16

Ustanovení stanov o charakteru výboru základní organizace jako jejího statutárního orgánu se samozřejmě vztahuje na základní organizace s vyšším počtem členů než 20, přičemž v opačném případě je ve smyslu ust. § 14 odst. 6 písm. b) stanov individuálním statutárním orgánem předseda základní organizace, na něhož přechází v plném rozsahu působnost výboru podle ustanovení odstavce 4. Podstatná je zde absence podmínky zastupování základní organizace dvěma členy statutárního orgánu, což upravuje ust. § 38 stanov. Nicméně je i zde zvláště žádoucí dodržovat zásadu, že spolupodepisování účetních dokladů a kontrola hospodaření přísluší revizorovi základní organizace, zejména proto, že u „malých základních organizací“ se nezřizuje kontrolní komise. Nutno však připustit, že pokud členská schůze základní organizace se právoplatně usnese na tom, že nejméně tříčlenný výbor a kontrolní komise budou u této komise zřízeny, pak takový výbor i kontrolní orgán bude postupovat podle dalších ustanovení ust. § 16 stanov (viz i čl. 2 odst. 3 JVR).

Členové statutárního orgánu (kolektivní nebo individuální) se ve své činnosti především řídí stanovami svazu, JVR a dále usneseními orgánů svazu a členské schůze a v neposlední řadě příslušnými ustanoveními občanského zákoníku. Za svá rozhodnutí zodpovídají členské schůzi a k tomu jí ke schválení předkládají každoročně zprávu o své činnosti. V této souvislosti je nutno odkázat na ust. § 159 občanského zákoníku, ze kterého pro členy statutárního orgánu

vyplývají nejen určitá práva, ale i povinnosti tzn., že každý člen voleného orgánu právnické osoby (v našem případě statutární orgán základní organizace) je povinen vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře.

Péči řádného hospodáře vymezuje zákon jako povinnost vykonávat funkci s nezbytnou loajalitou a s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Podstatou činnosti statutárního orgánu je rozhodování o všech záležitostech, v našem případě základní organizace. Povinnost péče řádného hospodáře v sobě proto též obsahuje kvalitativní požadavky na toto rozhodování. Každé rozhodnutí musí vycházet z nejvyšší míry uvážlivosti a z vypořádání se se všemi relevantními informacemi a možnostmi řešení, je tedy potřeba se rozhodovat se znalostí věci. Součástí péče řádného hospodáře je i to, že člen statutárního orgánu dává při rozhodování ve všech oblastech své působnosti výhradně přednost zájmům základní organizace, za niž jedná, před zájmy osobními nebo zájmy jiných osob.

Členové statutárního orgánu samozřejmě nemusejí mít znalosti ze všech oborů, které při správě a řízení základní organizace přicházejí v úvahu. Musejí nicméně rozpoznat, kdy je zapotřebí odborné pomoci kvalifikovaného subjektu, a takovou pomoc si zajistit. Současně platí, že pokud člen statutárního orgánu určitou odbornost má, je povinen ji využít v rámci výkonu své funkce.

V případě, že člen statutárního orgánu způsobí základní organizaci škodu v důsledku porušení povinnosti při výkonu své funkce, je povinen takto vzniklou škodu základní organizaci osobě nahradit. Z hlediska odpovědnosti je nutné rozlišovat odpovědnost soukromoprávní (odpovědnost za škodu) a odpovědnost veřejnoprávní, kdy porušením povinností při správě cizího majetku může dojít i k naplnění skutkové podstaty trestného činu, přestupku či jiného správního deliktu.

Pro svolávání schůzí výboru platí ustanovení čl. 10 JVR. O průběhu jednání se zpracovává zápis, do kterého má podle čl. 22 odst. 5 JVR právo nahlédnout každý člen základní organizace. Zvláštní postavení pro svolávání schůze výboru stejně jako pro svolání mimořádné členské schůze má předseda kontrolní komise, který disponuje tímto právem zejména tehdy, kdy není naplněno toto právo jednáním předsedy základní organizace.

Působnost výboru základní organizace je uvedena příkladmo v odstavci 4 se zaměřením na nejdůležitější organizační úkoly. Výbor však samozřejmě zajišťuje i plnění úkolů, které pro základní organizaci jako samostatnou právnickou osobu s vlastní právní osobností vyplývají z obecně platných právních předpisů a jiných řídicích aktů oprávněných orgánů svazu a organizačních jednotek.

Podstatné je zde také ustanovení o tom, že neodkladné záležitosti náležející do působnosti výboru vyřizuje předseda nebo pověřený člen základní organizace. Důležité je chápat tuto pravomoc jako výjimečné opatření přijímané v nezbytně nutných případech. Pak je nutné je projednat a schválit na nejbližší schůzi výboru, jinak je od počátku neplatné. Zde zvlášť vystupuje dále zásada plynoucí z čl. 2 odst. 5 až 8 JVR o působnosti předsedy a ostatních členů výboru, jejichž působnost při řízení základní organizace stanovená zvláštní vnitřní normou, zůstává i v takovém případě nedotčena.

HLAVA II

K § 17

Stanovy v uvedeném ustanovení upravují založení územního sdružení jako územní organizační jednotky svazu (pobočného spolku) podle ust. § 219 občanského zákoníku. Jejimi členy jsou základní organizace svazu v rozsahu územní působnosti územního sdružení podle území okresu či jiného daného regionu podle rozhodnutí republikové rady podle ust. § 22 odst. 5 písm. i/) stanov.

Základní úkoly územního sdružení spočívají v zabezpečení činnosti a rozvoje svazu formou zajištění plnění úkolů vyplývajících z obecně platných právních a rezortních předpisů, norem a řídicích aktů jejich členy, kterými jsou základní organizace a v koordinaci jejich činnosti.

K § 18

Konference územního sdružení (dále jen „územní konference“) je nejvyšším orgánem územního sdružení a má rozhodovací pravomoc v rozsahu plnění hlavních úkolů podle programové orientace své i svazu jako celku v rámci své územní kompetence.

Její konkrétní působnost je podrobně upravena v tomto ustanovení stanov se zaměřením na průběžnou kontrolu plnění stanovených úkolů a na organizační a personální zajištění chodu územního sdružení.

Oproti předchozím stanovám není určeno složení orgánů volených územní konferencí a jejímu samotnému zasedání je ponechána pravomoc stanovit složení a působnost orgánů územního sdružení s ohledem na potřeby a možnosti územního sdružení.

Závažnější pravomoc přísluší územní konferenci podle ust. § 18 písm. j) stanov, tj. rozhodovat o zrušení územního sdružení s likvidací nebo bez likvidace, ustanovení ust. § 22 odst. 5 písm. i) stanov pak předpokládá úzkou součinnost v tomto směru s nejvyšším orgánem svazu.

K § 19

Rada územního sdružení (dále jen „územní rada“) je ve smyslu ustanovení odst. 1 a ustanovení stanov o organizaci svazu nejvyšším výkonným a řídicím orgánem územního sdružení a jako taková rozhoduje o zásadních otázkách činnosti územního sdružení v období mezi zasedáními územní konference územního sdružení. S ohledem na působnost územního sdružení vyjádřené v ust. § 17 stanov je úkolem územní rady zabezpečovat činnost a rozvoj svazu v daném území.

Z odstavce 2 pro územní radu vyplývá, že v mezidobí mezi zasedáními územní konference má působnost nejvyššího orgánu a dále jako územní orgán svazu zajišťuje plnění úkolů stanovených orgány svazu.

Platné stanovy stále akceptují složení územní rady nejméně ze zástupců jedné třetiny členů územního sdružení zvolených územní konferencí. Toto složení není omezením práva všech členů podílet se na řízení územního sdružení, neboť složení územní rady je schvalováno územní konferencí s účastí delegátů všech základní organizací. Navíc podle dalších ustanovení stanov by v případech, kdy nejsou členy územní rady všichni členové územního sdružení (tedy zástupci všech základních organizací), mělo být každoročně svoláváno zasedání zástupců všech základních organizací, kteří jsou informováni o zásadních záležitostech činnosti územního sdružení (viz ust. § 20 odst. 6 stanov). Toto ustanovení o složení územní rady nejméně z jedné třetiny členů územního sdružení akceptuje i konkrétní situaci, kdy není vždy reálné, zejména u velkých územních sdružení, zajistit stanovené kvorum schopné usnášet se o záležitostech územního sdružení a tím vlastně jeho fungování, především o změnách organizačního charakteru, zejména při zrušení územního sdružení na návrh dvou třetin členů.

Vlastní působnost územní rady je vymezena příkladmo a takřka stejně jako v předchozích stanovách z roku 2014. Nově je zde formulována zejména kompetence při zásadních organizačních záležitostech, jako je zrušení územního sdružení, a zrušení základních organizací v její působnosti podle ust. § 35 stanov.

K § 20

Ustanovení o představenstvu územního sdružení (dále jen „představenstvo ÚS“) je velmi důležité z důvodu, že představenstvo ÚS jako statutární orgán řídící územní sdružení a zastupující územní sdružení navenek, hraje zásadní roli v činnosti územního sdružení. V tomto smyslu je důležité ustanovení odstavce 2 a 3, které stanoví dělbu práce členů představenstva ÚS ve smyslu akceptace ust. § 164 občanského zákoníku s tím, že konkrétně určí meze jejich působnosti svým usnesením územní konference.

Kromě působnosti jednotlivých členů představenstva ÚS však představenstvo ÚS jako kolektivní statutární orgán rozhoduje jako celek o záležitostech uvedených v ustanovení odstavce 5, tedy zejména o plánu činnosti, rozpočtu a hospodaření územní rady, o věcech v působnosti územní rady

v případě nezbytné potřeby a nebezpečí z prodlení, příp. nebyla-li územní rada zřízena či je jinak nefunkční. Zásadně ve sboru řeší otázky rušení či přeměny územního sdružení nebo základních organizací v působnosti územního sdružení.

Velmi závažné je ustanovení stanov o tom, že rozhodnutí územní rady ve věcech náležejících do její působnosti, či rozhodnutí představenstva ÚS jsou pro činnost všech orgánů a členů územního sdružení závazná. Eventuální námitky lze řešit jen cestou autoremedury nebo rozhodnutím nejvyšších orgánů svazu přijatých v jejich působnosti.

HLAVA III

K § 21

Ustanoveními o charakteru a působnosti Sněmu svazu (dále jen „sněm“) a dalších republikových orgánů svazu je dovršena kompetenční část stanov, které jsou základem úpravy činnosti celého svazu a všech jeho orgánů a organizačních jednotek. Tato ustanovení završují působnost orgánů svazu a organizačních jednotek v jejich vzájemné návaznosti od základních do nejvyšších stupňů podle ust. § 3 stanov.

V tomto pojetí je vymezena i působnost sněmu jako nejvyššího orgánu svazu, který jako sbor zástupců všech svazových složek rozhoduje o koncepci a zaměření veškeré činnosti svazu. Na základě analýzy stávající činnosti sněm stanoví programovou orientaci na další volební období, zásady hospodaření a základní dokumenty pro činnost svazu, personální a organizační zajištění činnosti jeho orgánů a rozhoduje o podmínkách další existence svazu. Rozhodující je, aby všechny tyto zásadní dokumenty byly dostatečně reprezentující v tom smyslu, že se na jejich přípravě a tvorbě budou podílet v příslušném rozsahu všechny orgány svazu, organizačních jednotek a další svazové instituce.

K § 22

V období mezi zasedáními sněmu zastává a realizuje působnost nejvyššího orgánu svazu republiková rada. Její členy volí sněm na návrhy územních sdružení svazu, případně jsou podle JVR kooptováni do svých funkcí samotnou republikovou radou na návrh představenstva svazu. Podmínkou kooptace je její předchozí doporučení příslušnými orgány příslušného územního sdružení.

Vymezení působnosti republikové rady odpovídá jejímu postavení vrcholového orgánu svazu a vyjadřuje pravomoc řídit svaz formou rozhodování o opatřeních k plnění úkolů uložených sněmem, projednávat a schvalovat v mezidobí zasedání sněmu zásadní svazové dokumenty, rozpočet, vnitřní normy a opatření v oblasti organizace, činnosti a hospodaření svazu a rozhodování o zřizování a zániku Ústředí svazu a územních sdružení.

K § 23

Protože republiková rada je orgán působící nikoliv nepřetržitě, koordinaci a zajištění činnosti svazu mezi zasedáními republikové rady zajišťuje představenstvo svazu, které je zřízeno jako statutární orgán svazu. Představenstvo svazu je složeno z členů v počtu a působnosti stanoveném sněmem a volí se podle jednacího a volebního řádu z členů republikové rady.

Stanovy v odstavci 6 vymezují jen příkladmo působnost představenstva svazu. V podstatě uvedená působnost představuje jeho pravomoc jako statutárního orgánu řídit svaz s přihlédnutím k oprávnění operativně řešit záležitosti náležející do působnosti republikové rady v období mezi jejími zasedáními, pokud nesnesou odkladu a samozřejmě podléhají dodatečnému schválení republikovou radou.

Stanovy znovu potvrzují postavení předsedy svazu jako jeho představitele a zdůrazňují pravomoci místopředsedů a dalších členů představenstva svazu v oblastech jejich působnosti.

HLAVA IV

K § 24

Ustanovení o kontrolní činnosti bylo na rozdíl od předchozích stanov, které upravovaly působnost kontrolních komisí na jednotlivých organizačních stupních spolu s těmito stupni, soustředěno do zvláštní hlavy stanov s cílem zdůraznit spolu s rozhodčí činností jejich specifičnost v porovnání s ostatními orgány svazu a jeho organizačních jednotek.

Tato specifičnost spočívá v tom, že tyto orgány jsou s ohledem na svoji působnost a úlohu vyplývající ze zákona na ostatních orgánech (kromě nejvyšších) zcela nezávislé. Jsou voleny nejvyššími orgány na všech stupních, výlučně jim jsou odpovědné a jsou oprávněny a povinny všechny ostatní orgány kontrolovat, zda jejich činnost je v souladu s jinými právními předpisy, se stanovami a vnitřními normami, včetně rozhodnutí nejvyšších orgánů svazu a organizačních jednotek.

Specifika kontroly si vyžádala i úpravu konkrétní činnosti ve speciálním vnitřním předpisu vzhledem k tomu, že přímo ve stanovách není možné všechna specifika kontroly blíže upravovat. Nicméně však tento předpis je pro všechny orgány svazu včetně kontrolních orgánů samotných na všech stupních závazný.

Zvláštností výsledků činnosti kontrolních orgánů v konkrétních případech je zároveň povinnost ostatních orgánů na daném stupni jejich závěry plně respektovat a konat ve smyslu jejich rozhodnutí.

K § 25 až § 27

Tato ustanovení upravují kontrolní působnost kontrolních komisí na úrovni základních organizací, územních sdružení a republikových orgánů. Oproti předchozím stanovám je stanovena vedle běžných kontrolních činností specifická působnost z práv a povinností odvolacího charakteru proti rozhodnutí ostatních orgánů, která je vyjádřena u základních organizací v ust. § 25 odst. 3 písm. f) přezkoumat rozhodnutí výboru o uložení pořádkových opatření, u územních sdružení v ust. § 26 odst. 3 písm. h) přezkoumat rozhodnutí výboru ZO o uložení pořádkových opatření. **Jde v podstatě o převzetí působnosti rozhodčí komise podle předchozích stanov rozhodovat o odvolání proti uložení pořádkových opatření.**

Zvláštním způsobem přesunu působnosti jsou případy, kdy kontrolní komise vyšších stupňů přebírají kontrolní pravomoci u malých základních organizací, eventuálně rovněž v případě nečinnosti kontrolních orgánů základní organizace.

Obdobný postup platí analogicky i při výkladu kontrolní působnosti kontrolní komise svazu ve vztahu ke kontrolním komisím nižších stupňů.

Zásadním způsobem je třeba vykládat tzv. instanční postup při vyřizování záležitostí v kontrolní působnosti kontrolních komisí jednotlivých stupňů. Jde o zásadu, že eventuální podněty přísluší k řešení kontrolní komisi na tom stupni, kde ke kontrolované události došlo, s jedinou výjimkou, a to v případě, že půjde o podnět týkající se přímo činnosti kontrolní komise na daném stupni, event. pokud je kontrolní komise na příslušném stupni nečinná. Potom přísluší ve věci jednat kontrolní komisi vyššího stupně.

K § 28

Rozhodčí řízení v podmínkách svazu je poměrně nový institut, který byl ve stanovách zakotven až v návaznosti na nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb., který v ust. § 265 a § 266 upravil pro spolky možnost zřízení rozhodčích komisí, oprávněných ROZHODOVAT o sporných záležitostech náležejících do spolkové samosprávy v rozsahu určeném stanovami. **Působnost rozhodčích komisí je upravena v občanském zákoníku jen rámcově, když stanoví, že kromě oblastí upravených stanovami spočívá zákonná působnost k rozhodování o sporech při placení členských příspěvků a o vyloučení člena spolku.**

Stanovy svazu pak rozšiřují působnost rozhodčí komise svazu; na nižších stupních se rozhodčí komise nezřizují. Jde v podstatě o spory mezi orgány svazu a organizačních jednotek při řízení a kontrole, přezkoumání sporných záležitostí ve věci voleb a při zrušení organizačních jednotek svazu.

Zvláštností rozhodčího řízení pak je, že zákon je výslovně odkazuje na úpravu stanovenou zvláštním zákonem, tj. zákonem o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů č. 216/1994 Sb., speciálně v ust. § 40e a násl. o řízení před rozhodčí komisí spolku. Specifikum spočívá v závaznosti rozhodnutí rozhodčích orgánů pro všechny účastníky sporu a odvolatelnosti proti těmto rozhodnutím k soudu.

S ohledem na specifika tohoto řízení je zvlášť upravuje ve smyslu zákona závazný vnitrosvazový předpis, kterým je Směrnice pro rozhodčí řízení v ČZS, publikovaný ze Zpravodaji ČZS č. 1/2015.

HLAVA V

K § 29

Ústředí svazu je organizační, odborný technický a administrativní útvar svazu, který zajišťuje pro svaz jako celek plnění právních povinností, které zákonné normy ukládají právnickým osobám ve všech oblastech činnosti a které přináležejí svazu jako zapsanému spolku podle zákona. Jde zejména o zajištění odborných záležitostí, celosvazových akcí, správu a provoz technických zařízení svazu.

Ústředí také vedle základních činností technicky a organizačně zabezpečuje výkon činností statutárního orgánu svazu a jeho členů a poskytuje metodickou pomoc při realizaci činnosti organizačních jednotek svazu. Podrobné vymezení organizace, působnosti a konkrétních úkolů Ústředí upravuje Statut Ústředí ČZS a jeho organizační řád.

K § 30

Postavení odborných a pracovních komisí jako poradních orgánů svazu a organizačních jednotek se v porovnání s předchozími stanovami nemění. Zřizují je podle potřeby vrcholné orgány svazu a organizačních jednotek na příslušném stupni, kterým jsou komise přímo odpovědné. O personálním obsazení odborných a pracovních komisí rozhodují příslušné statutární orgány.

Na republikové úrovni v současné době pracují zejména odborná komise zabývající se pěstitelskými problémy, komise pro práci s mládeží a právní komise, které pracují v oblastech působnosti obecně vyjádřené v odstavci 4.

Přes dosavadní úsilí se nedaří ustavit odborné komise na nižších stupních, které by však rozhodně našly řadu problémů k přímému řešení. Nutno uvést, že zejména zmíněné komise na republikové úrovni jsou vedle kontrolních a rozhodčích orgánů zpravidla jedinými nositeli zdrojů informací a námětů k činnosti statutárních orgánů, jejichž členové je zpravidla řídí.

Důležité je ustanovení odstavce 5 podle něhož jsou závěry odborných a pracovních komisí, po schválení příslušných statutárních orgánů, závazné pro všechny svazové instituce, jejichž činnosti se týkají.

K § 31

Ustanovení o organizaci a působnosti krajské koordinační rady se v porovnání s předchozími stanovami příliš nemění. Stále platí, že krajská koordinační rada je svazovým orgánem a jako takový nemá vlastní právní osobnost. Tato skutečnost koresponduje i s oprávněním jednat nikoliv jménem vlastním, ale jménem orgánů, které je vytvořily a v jejichž zájmu jedná.

Protože však krajská koordinační rada je určena výslovně ke styku a jednání s orgány státní správy a dalšími institucemi v kraji a přímo s kraji jako vyššími územními samosprávnými celky, tak byla předchozí působnost posílena o kompetenci jednat s krajskými orgány přímo jménem SVAZU v rozsahu konkrétního zmocnění statutárním orgánem svazu viz úpravu uvedenou v odstavci 5.

ČÁST TŘETÍ

K § 32

Předně je třeba uvést, že svaz a jeho organizační jednotky, jako samostatné právnické osoby, nejsou primárně zakládány za účelem zisku, a tudíž nemůžou provozovat jako svou hlavní činnost podnikání nebo jinou výdělečnou činnost. Z uvedeného vyplývá, že svaz a jeho organizační jednotky nesmí nikdy dosažený zisk použít k jinému účelu než pro svoji hlavní činnost, včetně správy svazu a jeho organizačních jednotek. To znamená, že není možné, aby byl zisk rozdělován mezi členy svazu nebo byly z něho vypláceny odměny členům orgánu svazu nebo jeho organizačních jednotek.

Pokud hovoříme o majetku svazu, má se na mysli majetek ve výlučném vlastnictví svazu a jeho organizačních jednotek nebo který získal svaz a jeho organizační jednotky pro svou vlastní potřebu.

Podle ust. § 21 odst. 3 písm. d) stanov přísluší pouze sněmu stanovit zásady hospodaření pro příští volební období. V období mezi konáním sněmu hospodaří s majetkem svazu republiková rada. Majetek ve výlučném vlastnictví organizačních jednotek svazu, tj. územních sdružení a základních organizací, které jsou samostatnou právnickou osobou s vlastní právní osobností, jak vyplývá z ust. § 1 odst. 5 stanov, jsou se svým majetkem jediné oprávněny disponovat. Tato zásada vyplývá jak z ust. § 1 odst. 5 stanov, tak i z ust. § 32 odst. 5 stanov.

Z ustanovení o výlučné působnosti v oblasti hospodaření s majetkem vyplývají práva dispozice vlastníků, ale i povinnosti plynoucí z obecně platných předpisů, zejména zákona o účetnictví, které ukládají povinnosti při nakládání s majetkem, jeho evidencí, účtováním, ochraně atp. Podrobně jsou komentována práva a povinnosti při nakládání s majetkem svazu a jeho organizačních jednotek zejména ve Zpravodaji svazu v pokynech a instrukcích ústředí svazu, případně v usneseních ze zasedání republikové rady.

V odstavci 6 je deklarováno, že představenstvo svazu spravuje finanční fondy svazu (Fond rozvoje, Rizikový fond a Fond aktivity ÚS ČZS) v souladu se „Statutem fondů“ svazu.

V odstavci 7 jsou příkladmo uvedeny některé zdroje majetku svazu a jeho organizačních jednotek.

ČÁST ČTVRTÁ

K § 33 a § 34

O zrušení svazu jako takového rozhoduje podle ust. § 21 odst. 3 písm. f) **sněm Českého zahrádkářského svazu**, jako nejvyšší orgán svazu.

O zrušení územního sdružení rozhoduje podle ust. § 18 písm. j) **konference územního sdružení**, jako nejvyšší orgán územního sdružení.

V souladu s ust. § 14 odst. 6 písm. r) stanov rozhoduje o zrušení přeměnou základní organizace její nejvyšší orgán, kterým je, v souladu se stanovami, **členská schůze**. Přeměnou základní organizace je podle odstavce 2 **fúze** nebo **rozdělení**.

1. Fúze:

Na fúzi spolků se vztahuje speciální právní úprava uvedená v ust. § 274 až § 287 a § 302 občanského zákoníku a dále obecná právní úprava týkající se přeměn právnických osob uvedená v ust. § 174 až § 184 občanského zákoníku. Ustanovení mají většinou kogentní charakter tzn., že se není možné od těchto ustanovení odchýlit.

Smlouva o fúzi

O fúzi uzavírají zúčastněné spolky **smlouvu o fúzi**, jejíž podstatné náležitosti jsou stanoveny v ust. § 275 a § 276 občanského zákoníku.

Smlouva o fúzi je tedy základní dokument, podle něhož dochází k realizaci fúze. Fúze se musejí zúčastnit nejméně dvě základní organizace, přičemž výsledkem fúze je vždy jedna nástupnická základní organizace.

Formy fúze

Fúze se uskutečňuje:

- a) **sloučením**, tedy tak, že dojde k zániku nejméně jedné ze zúčastněných základních organizací a práva a povinnosti těchto zanikajících základních organizací přecházejí na jedinou zúčastněnou základní organizace jako osobu nástupnickou, nebo
- b) **splynutím**, kdy dojde k zániku všech zúčastněných základních organizací a na jejich místě vzniká nová základní organizace jako nástupnická základní organizace a na tuto základní organizaci přecházejí práva a povinnosti všech zanikajících základních organizací.

Pokud má základní organizace zaměstnance, považuje se podle ust. § 178 odst. 1 občanského zákoníku fúze sloučením nebo splynutím za převod činnosti zaměstnavatele.

Základní organizace může fúzovat vždy jen s jinou základní organizací, neboť fúzi s jinou právnickou osobou občanský zákoník výslovně neumožňuje (ust. § 181 občanského zákoníku). Zároveň v souladu s ust. § 174 odst. 2 občanského zákoníku není dovolena přeměna spolku na jinou právní formu, neboť zákon takový postup výslovně nepřipouští.

Fúzí dochází sice ke zrušení buď všech nebo některých zúčastněných základních organizací, ale jedná se o **zrušení bez likvidace** (ust. § 173 odst. 1 občanského zákoníku). Okamžikem zápisu fúze do veřejného rejstříku nastávají účinky přeměny základních organizací, které jsou nevratné, jelikož po zápisu fúze do veřejného rejstříku nelze smlouvu o fúzi změnit nebo zrušit

Postup fúze

V zásadě jsou kroky fúze následující:

- a) vypracování smlouvy o fúzi a určení rozhodného dne,
- b) sestavení konečných účetních závěrek u zanikajících základních organizací ke dni předcházejícímu rozhodnému dni,
- c) sestavení zahajovací rozvahy nástupnické základní organizace k rozhodnému dni,
- d) vypracování zprávy členů statutárního orgánu vysvětlující hospodářské i právní důvody fúze a důsledky fúze, pokud se vyžaduje,
- e) ohlášení zasedání členské schůze nejméně třicet dnů před konáním zasedání členské schůze,
- f) zpřístupnění návrhu smlouvy o fúzi, stanov nástupnické základní organizace, výkazu majetku a závazků všech zúčastněných základních organizací ne starší než šest měsíců a zprávy o fúzi uvedené pod písmenem d), a to nejméně třicet dnů před konáním zasedání členské schůze,
- g) zveřejnění informace o fúzi v obchodním věstníku podle ust. § 279 odst. 1 občanského zákoníku nebo informování věřitelů za podmínek ust. § 279 odst. 2 občanského zákoníku,
- h) konání členských schůzí zúčastněných základních organizací,
- i) podpis smlouvy o fúzi,
- j) návrh na zápis fúze do spolkového rejstříku.

Ten, kdo zasedání členské schůze svolává, zpravidla se bude jednat o statutární orgán, má povinnost seznámit členy základní organizace v dostatečném předstihu:

- a) s návrhem smlouvy o fúzi,
- b) se stanovami nástupnické základní organizace,
- c) s výkazem majetku a závazku všech základních organizací zúčastněných na fúzi, přičemž tyto výkazy nesmějí být starší šesti měsíců (dle zák. č. 563/1991 Sb., o účetnictví),
- d) se zprávou vysvětlující hospodářské i právní důvody a důsledky fúze, pokud je její vyhotovení nutné.

Výše uvedené dokumenty musejí být členům základní organizace zpřístupněny **nejméně třicet dnů před konáním zasedání členské schůze**, kterému bude předložen ke schválení návrh smlouvy o fúzi. Tato lhůta může být stanovami spolku i prodloužena (nikoliv zkrácena). „Důvodem stanovení minimálního požadavku na dobu předem, která má uplynout mezi doručením pozvánky

a konáním členské schůze, je ochrana člena základní organizace. Ten má mít zajištěný dostatečný časový prostor na přípravu na jednání schůze, na zjištění informací důležitých pro jeho rozhodnutí atp.

Místo zpřístupnění

Výše uvedené dokumenty pak nemusejí být členům základní organizace doručeny společně s pozvánkou na zasedání členské schůze, ale postačí, pokud bude **v pozvánce uvedena informace, kde se mohou s těmito dokumenty seznámit**. Většinou jsou pak dokumenty členům zpřístupňovány v sídle základní organizace. Bližší pravidla mohou opět stanovit stanovy svazu.

Lhůta pro svolání zasedání členské schůze

Občanský zákoník stanoví v ust. § 278, že zasedání členské schůze, které má rozhodnout o schválení smlouvy o fúzi, musí být svoláno **nejméně třicet dnů předem**. Termín pro svolání zasedání členské schůze v tomto případě nelze zkrátit, a to ani stanovami. Pro svolání zasedání členské schůze pak musí být dodržena i další pravidla stanovená v § 249 OZ nebo ve stanovách svazu.

Porušení tohoto ustanovení může být – v závislosti na okolnostech každého konkrétního případu – důvodem pro podání návrhu podle ust. § 283 občanského zákoníku (návrh na vyslovení neplatnosti smlouvy o fúzi; tím není vyloučeno, že tu budou důvody pro postup podle ust. § 260 občanského zákoníku (deklaruje se, kdy soud nevysloví neplatnost rozhodnutí).

2. Rozdělení

Na rozdělení spolků se vztahuje speciální právní úprava uvedená v ust. § 288 až § 302 občanského zákoníku a dále obecná právní úprava týkající se přeměn právnických osob uvedená v ust. § 174 až § 184 občanského zákoníku. Ustanovení mají většinou kogentní charakter tzn., že se není možné od těchto ustanovení odchýlit.

Formy rozdělení

Rozdělení spolků se uskutečňuje buď:

- a) **sloučením**, kdy dojde k rozdělení základní organizace nejméně na dvě části, které se sloučí se dvěma jinými existujícími základními organizacemi; v tomto případě dochází k zániku rozdělované základní organizace,
- b) **rozdělení se založením nových základních organizací** (rozštěpení), při tomto dochází rozštěpením stávající základní organizace k založení nejméně dvou nových základních organizací a k zániku rozdělované základní organizace.

Smlouva o rozdělení

Smlouva o rozdělení je tedy základním dokumentem, podle něhož dochází k realizaci rozdělení.

Pokud má rozdělovaná základní organizace zaměstnance, považuje se podle ust. § 179 odst. 1 občanského zákoníku poslední věta rozdělení za převod činnosti zaměstnavatele.

Při rozdělení sloučením může dojít ke sloučení základní organizace vždy jen s jinou základní organizací, neboť sloučení s jinou právnickou osobou zákon výslovně neumožňuje (ust. § 181 občanského zákoníku). Zároveň v souladu s ust. § 174 odst. 2 občanského zákoníku není povolena přeměna základní organizace na jinou právní formu, neboť zákon takový postup výslovně nepřipouští.

Postup rozdělení při rozdělení sloučením jsou realizovány následující kroky:

- a) vypracování smlouvy o rozdělení a určení rozhodného dne,
- b) sestavení konečných účetních závěrek rozdělované základní organizace ke dni předcházejícímu rozhodnému dni,
- c) sestavení zahajovací rozvahy nástupnické základní organizace k rozhodnému dni,
- d) vypracování zprávy členů statutárního orgánu vysvětlující hospodářské i právní důvody rozdělení a důsledky rozdělení, pokud se vyžaduje,

- e) ohlášení zasedání členské schůze zúčastněných základních organizací nejméně třicet dnů před konáním zasedání členské schůze,
- f) zpřístupnění návrhu smlouvy o rozdělení, stanov nástupnické základní organizace, výkazu majetku a závazků všech zúčastněných základních organizací ne starší než šest měsíců a zprávy o rozdělení uvedené pod písmenem d), a to nejméně třicet dnů před konáním zasedání členské schůze,
- g) zveřejnění informace o rozdělení v obchodním věstníku podle ust. § 293 odst. 1 občanského zákoníku nebo informování věřitelů za podmínek ust. § 293 odst. 2 občanského zákoníku,
- h) konání členských schůzí zúčastněných základních organizací,
- i) podpis smlouvy o rozdělení,
- j) návrh na zápis rozdělení do spolkového rejstříku.

Povinné náležitosti smlouvy o rozdělení

Smlouva o rozdělení musí minimálně obsahovat:

- a) údaje o názvu všech základních organizací zúčastněných na rozdělení,
- b) údaje o sídle všech základních organizací zúčastněných na rozdělení,
- c) identifikující údaj každé ze zúčastněných základních organizací s uvedením, která základní organizace je zanikající a která základní organizace je nástupnickou,
- d) určení, jaký majetek a dluhy zanikající základní organizace přejímají nástupnické základní organizace,
- e) určení, kteří zaměstnanci zanikající základní organizace se stávají zaměstnanci jednotlivých nástupnických základních organizací,
- f) rozhodný den,
- g) v případě, že dochází ke změně stanov některé z nástupnických základních organizací, obsahuje smlouva o rozdělení také dohodu o této změně (ke změně stanov nemusí dojít vždy).

Při rozdělení se založením nových základních organizací vyhotoví rozdělovaná základní organizace **projekt rozdělení**. Projekt rozdělení obsahuje náležitosti jako výše uvedená smlouva o rozdělení s tím, že projekt rozdělení navíc obsahuje **návrh stanov nástupnických základních organizací** (ust. § 289 občanského zákoníku). Níže uvedené postupy se použijí i při rozhodování o rozdělení se založením nových základních organizací.

Rozhodný den

Rozhodný den je blíže definován v ust. § 176 občanského zákoníku, přičemž se jedná o den, od něhož se jednání zanikající základní organizace považuje z účetního hlediska za jednání uskutečněné na účet nástupnické základní organizace. Rozhodný den musí být stanoven tak, aby nepředcházel den podání návrhu na zápis přeměny do veřejného rejstříku o více než dvanáct měsíců (ust. § 177 občanského zákoníku). Ke dni předcházejícímu rozhodný den pak sestavují zanikající základní organizace konečnou účetní závěrku. K rozhodnému dni pak sestaví nástupnická základní organizace zahajovací rozvahu.

Uzavření smlouvy o rozdělení

Návrh smlouvy o rozdělení musí být zpřístupněn všem členům základní organizace nejméně ve lhůtě třicet dnů před konáním zasedání členské schůze, na kterém se bude návrh smlouvy o rozdělení předkládat ke schválení (ust. § 293 občanského zákoníku). Po schválení smlouvy o rozdělení členskou schůzí podle pravidel uvedených v ust. § 294 odst. 1 občanského zákoníku dochází k samotnému podpisu smlouvy o rozdělení. Podepsat smlouvu o rozdělení může za zúčastněnou základní organizaci buď člen statutárního orgánu (ust. § 243 až § 244 občanského zákoníku) nebo také osoba k tomu zmocněná. Zároveň musí osoba, která smlouvu za zúčastněnou základní organizaci podepisuje, připojit ke smlouvě údaj, kterým potvrdí, že návrh smlouvy je podepisován ve znění schváleném členskou schůzí spolku a kdy se tak stalo.

Smlouva o rozdělení **nabývá platnosti v okamžiku, kdy je schválena členskou schůzí poslední zúčastněné základní organizace a jejím podpisem za tuto základní organizaci** (ust. § 282 občanského zákoníku).

Členství v nástupnické základní organizaci při rozdělení sloučením:

Pokud nestanoví smlouvy o rozdělení jinak, pak každý člen zanikající základní organizace nabývá ke dni účinnosti rozdělení členství ve všech nástupnických základních organizacích. Smlouva o rozdělení však může stanovit i jiná pravidla.

ČÁST PÁTÁ

K § 35

Stanovy v odstavci 1 – věta první konkrétně uvádějí tři způsoby zrušení svazu a jeho organizačních jednotek, a to konkrétně:

- a) právní jednání,
- b) rozhodnutí soudu, nebo
- c) z dalších důvodů stanovených zákonem (konkrétně se jedná o ust. § 168 občanského zákoníku).

K písm. a) – zrušení právním jednáním

Z obecného hlediska tímto právním jednáním může být:

- dohoda členů právnické osoby,
- rozhodnutí příslušného orgánu právnické osoby – většinou se jedná o orgán nejvyšší.

Občanský zákoník způsob zrušení spolku právním jednáním přímo neurčuje, a tudíž se vychází ze znění stanov svazu, kde zrušení svazu a jeho organizačních jednotek právním jednáním je blíže upraveno v odstavcích 2 až 4.

K písm. b) – rozhodnutím soudu

Soud může rozhodnout o zrušení spolku s likvidací (ust. § 268 občanského zákoníku) v následujících případech:

- a) v případě, kdy spolek vyvíjí činnost zakázanou v ust. § 145 občanského zákoníku; zde se jedná zejména o činnost, jejímž účelem je porušení práva nebo dosažení nějakého cíle nezákonným způsobem (např. podpora násilí, rozněcování nenávnosti apod.), dále pak spolek ozbrojený apod.,
- b) v případě, kdy by spolek vyvíjel činnost v rozporu s ust. § 217 občanského zákoníku, tedy v rozporu s tím, co může být hlavním či vedlejším předmětem činnosti spolku,
- c) nutí osoby k členství ve spolku, k účasti na jeho činnosti nebo k jeho podpoře, nebo
- d) brání členům spolku ze spolku vystoupit,
- e) vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek dle ust. § 172 občanského zákoníku,
- f) již nadále nesplňuje předpoklady vyžadované pro vznik spolku zákonem dle ust. § 172 občanského zákoníku (např. stanovy spolku nebudou obsahovat obligatorní údaje),
- g) nemá déle než dva roky statutární orgán schopný se usnášet dle ust. § 172 občanského zákoníku, nebo
- h) tak stanoví zákon; zákon pak svěřuje soudu rozhodnout o zrušení spolku v mnoha případech, např. podle ust. § 211 občanského zákoníku, pokud klesne počet členů spolku pod zákonem stanovenou hranici, podle ust. § 105 zákona o veřejných rejstřících, pokud spolek neplní opakovaně své povinnosti a nepředloží listiny potřebné k rozhodnutí v řízení zahájeném bez návrhu nebo listiny, které musejí být podle zákona uloženy do sbírky listin apod.

Návrh na zrušení spolku

Návrh na zrušení spolku z výše uvedených důvodů může podat osoba, která na tom osvědčí právní zájem. Takovou osobou může být například člen spolku nebo i jeho věřitel. V návrhu musí být právní zájem navrhovatele pro dodání návrhu prokázán; např. dokladem o členství ve spolku, doklady o existenci pohledávky vůči spolku apod. Soud však může rozhodnout o zrušení spolku i bez návrhu.

Soud je povinen nejprve spolek upozornit na to, že zde existuje důvod, pro který je možné rozhodnout o zrušení spolku s likvidací. Ve výzvě by měl soud stanovit spolku přiměřenou lhůtu k odstranění protiprávního stavu a spolek poučit o následcích neuposlechnutí takové výzvy (viz ust. § 172 občanského zákoníku).

To se týká ovšem pouze takového protiprávního stavu, který lze odstranit. Pokud protiprávní stav odstranit nelze, pak soud vyzývat spolek k odstranění protiprávního stavu logicky nemusí.

K písm. c) – z dalších důvodů stanovených zákonem viz § 168 občanského zákoníku

Mezi další důvody patří např. uplynutí doby nebo dosažení účelu, pro který byla právnická osoba ustavena.

Stanovy v odstavci 1 – věta druhá deklarují, že se zrušením svazu zrušují i organizační jednotky svazu (viz ust. § 230 občanského zákoníku) a další svazové instituce.

Obecně dochází k ukončení právní existence spolku stejně jako u jiných právnických osob **ve dvou fázích** (ust. § 168 a § 185 občanského zákoníku):

- a) zrušení spolku, a to buď s likvidací nebo bez likvidace (ust. § 168 a § 268 občanského zákoníku),
- b) zánik spolku – k zániku spolku dochází dnem výmazu ze spolkového rejstříku (ust. § 185 občanského zákoníku).

Uvedená právní úprava je odrazem zásady, že právní osobnost pobočného spolku – organizační jednotky svazu se odvozuje od právní osobnosti hlavního spolku – svazu (ust. § 228 občanského zákoníku). Organizační jednotky svazu jsou tak existenčně **závislé na svazu**, a to i přes skutečnost, že jsou samostatnou právnickou osobou.

V případě zrušení svazu dochází rovněž ex lege (ze zákona) ke zrušení organizačních jednotek svazu. Naopak, dochází-li ke zrušení organizační jednotky svazu, pak se svazu toto zrušení nijak nedotýká.

Při ukončení činnosti základní organizace podle odstavce 5 musí nejprve dojít k jejímu **zrušení** (rozhodnutí příslušného orgánu nebo soudu), následně k **likvidaci** a teprve nakonec dochází k jejímu **zániku** (výmazu ze spolkového rejstříku).

Pokud má základní organizace právního nástupce (zpravidla jinou základní organizaci, územní sdružení nebo svaz jako takový), zaniká bez likvidace (ust. § 169 občanského zákoníku).

K § 36

V zásadě je třeba rozlišit dva základní druhy likvidace svazu a jeho organizačních jednotek, a to:

- a) dobrovolná likvidace, kdy svaz nebo jeho organizační jednotka dobrovolně rozhodne o svém zrušení s likvidací, protože vlastní majetek, a dále
- b) nucená likvidace, kdy o zrušení svazu nebo jeho organizační jednotky rozhodne ze zákonem stanovených důvodů soud.

Vlastní postup při likvidaci svazu nebo organizační jednotky je podrobně uveden v závazném výkladu, který upravuje postup při likvidaci organizační jednotky s majetkem nebo bez majetku.

K § 37

K zániku základní organizace, územního sdružení i svazu po jejich zrušení dojde až po jejich výmazu ze spolkového rejstříku, a to dnem výmazu. Výmazem ze spolkového rejstříku přestane základní organizace, územní sdružení, případně i svaz existovat a současně zaniknou její orgány i členství v jiných orgánech.

K výmazu svazu ze spolkového rejstříku nemůže dojít dříve, než dojde k výmazu všech organizačních jednotek svazu.

ČÁST ŠESTÁ

K § 38

Ustanovení stanov o zastupování upravuje obecné zásady jednání při zastupování svazu a jeho organizačních jednotek členy statutárního orgánu zástupci, kteří jsou uvedeni ve spolkovém rejstříku.

U základní organizace to je zpravidla předseda základní organizace a další člen výboru, který je

zapsán ve spolkovém rejstříku. U základní organizace, kde je individuální statutární orgán, kterým je předseda základní organizace, zastupuje tuto základní organizaci sám.

U územního sdružení to je zpravidla předseda představenstva územního sdružení a další člen představenstva zapsaný ve spolkovém rejstříku.

Svaz zpravidla zastupuje předseda svazu s dalším členem představenstva zapsaném ve spolkovém rejstříku.

V odstavci 3 se stanoví, že je-li k platnosti právního jednání předepsána písemná forma, je obvykle třeba podpisu dvou oprávněných zástupců svazu nebo organizační jednotky, jak je výše uvedeno při jejich zastupování. Slovo „obvykle“ v tomto případě vyjadřuje, že nemusí být vzhledem k povaze právního jednání vyžadován podpis dvou oprávněných zástupců. Poměrně často dochází k tomu, že zakladatelské právní jednání stanoví (stanovy svazu), že svaz nebo jeho organizační jednotku má zastupovat více členů statutárního orgánu společně, ale v praxi svaz nebo organizační jednotku zastupuje jen jeden z nich na základě plné moci. V takovém případě se vždy musí jednat o speciální plnou moc, která člena statutárního orgánu zmocňuje k určitému jednání, nikoliv o plnou moc generální. Pak svaz nebo jeho organizační jednotku zastupuje jako zástupce podle ust. § 436 a násl. občanského zákoníku, nikoliv jako statutární orgán a jeho zástupčí oprávnění je omezeno udělenou plnou mocí.

V odstavci 4 je stanoveno, že svaz nebo jeho organizační jednotky nemusí bezpodmínečně zastupovat osoby uvedené v odstavci 1 až 3, ale orgány svazu a organizačních jednotek mohou k zastupování zmocnit nejen další členy svazu nebo organizační jednotky, ale i pracovníky svazu, další fyzické nebo právnické osoby. Smluvní zastoupení vzniká ujednáním stran, tj. v okamžiku, kdy zástupce a zastoupený spolu uzavřou dohodu o zastoupení (ust. § 441 a násl. občanského zákoníku). Ať již taková dohoda bude označena jakkoliv, použijí se na ni ve smyslu § 1746 odst. 1 občanského zákoníku zpravidla zákonná ustanovení o smlouvě příkazní dle ust. § 2430 a násl. občanského zákoníku. Dohodou o zastoupení se zmocněnec zavazuje zastupovat zmocnitele; zmocněnec a zmocnitel si mohou v dohodě o zastoupení dohodnout rozsah zastoupení a taktéž podmínky, za nichž bude zastoupení vykonáváno. Pro vznik dohody o zastoupení (příkazní smlouvy) zákon nevyžaduje žádnou speciální právní formu; může tak být udělena i ústně či konkludentním jednáním (udělením plné moci).

Zastoupení tedy nevzniká udělením plné moci, neboť „plná moc má funkci jen jako potvrzení zastoupeného o tom, že zastoupení bylo ujednání a vzniklo“. Plná moc je tedy jednostranným právním jednáním zmocnitele, určeným třetí osobě (třetím osobám), v němž zmocnitel prohlašuje, že si zvolil zmocněnce, aby ho zastupoval v rozsahu uvedeném v této plné moci; plná moc z hlediska obsahu právního jednání představuje osvědčení (průkaz) o zastoupení vzniklém na základě dohody o zastoupení či zmocnění.

Zmocnitel může do plné moci kromě rozsahu zástupčího oprávnění uvést i konkrétní pokyny, jak má být právní jednání za zmocnitele zmocněncem uskutečněno. Podle toho rozeznáváme plnou moc omezenou či neomezenou. „Podle neomezené plné moci může zmocněnec provést příslušné právní úkony podle svého volného uvážení, zachovávaje povinnosti zmocněnce, v omezené plné moci má dány směrnice, jak má postupovat.“

K § 39

1. Odpovědnost základní organizace

Základní organizace jako právnická osoba odpovídá za své dluhy, a to celým svým majetkem. Jednotliví členové základní organizace za její dluhy neodpovídají a za řádné splnění těchto dluhů ani neručí (ust. § 215 odst. 2 občanského zákoníku).

Pokud by majetek spolku nepostačoval ke krytí jeho dluhů, je např. možné, aby členové základní organizace odhlasovali zvýšení účelových příspěvků, čímž dojde k zvětšení majetku základní organizace a jeho uschopnění plnit vlastní dluhy.

Neschopnost základní organizace hradit řádně své dluhy **může** samozřejmě vést k zahájení exekučního řízení či insolvenčního řízení (v případě předluženosti základní organizace).

2. Odpovědnost některých členů základní organizace

Podle ust. § 159 odst. 1 občanského zákoníku platí, že členové volených orgánů spolku (v našem případě jsou to členové výboru základní organizace) jsou povinni jednat vždy s **péčí řádného hospodáře**. Pokud tuto povinnost některý člen voleného orgánu základní organizace poruší a v důsledku tohoto porušení vznikne základní organizace škoda, ponese za ní člen voleného orgánu odpovědnost podle ust. § 2910 občanského zákoníku, přičemž za tuto škodu odpovídá celým svým majetkem.

Základní organizaci zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný jeho zástupce vůči třetí osobě (ust. § 167 občanského zákoníku). Vznikne-li pak na základě tohoto závazku na straně základní organizaci škoda, bude základní organizace samozřejmě oprávněna se domáhat jejího nahrazení po tom členu voleného orgánu, zaměstnanci či zástupci, který svým protiprávním jednáním škodu způsobil.

Podle ust. § 159 odst. 3 občanského zákoníku dále platí, že pokud člen voleného orgánu spolku způsobí spolku porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře škodu, přičemž tuto škodu spolku nenahradí a z tohoto důvodu nebude spolek schopen splnit některý ze svých dluhů, stane se dotýčný člen voleného orgánu ručitelem za **dluh** spolku (vůči věřiteli spolku), a to v rozsahu, v jakém nenahradil spolku jím způsobenou škodu (vše za předpokladu, že věřitel se nebude z tohoto důvodu moci po spolku domáhat splnění jeho dluhu).

K výše uvedenému se váže situace, že statutární orgán (výbor základní organizace) je povinen podat bez zbytečného odkladu insolvenční návrh, je-li spolek ve stavu úpadku (ust. § 3 insolvenčního zákona). Pokud statutární orgán (výbor základní organizace) nesplní tuto oznamovací povinnost, odpovídá věřitelům za škodu, která jim tím vznikla, ledaže prokáže, že škodu nezavinil (ust. § 98 a násl. insolvenčního zákona).

Vedle občanskoprávní odpovědnosti existuje trestněprávní odpovědnost. To znamená, pokud právnická osoba nebo osoba nebo osoby, které za ni rozhodují, svým jednáním naplní znaky trestného činu, nesou za své jednání trestněprávní odpovědnost.

Výše uvedené pod body 1. a 2. se vztahuje i na územní sdružení a svaz.

Znění příslušných ustanovení občanského zákoníku

§ 159

(1) Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.

(2) Člen voleného orgánu vykonává funkci osobně; to však nebrání tomu, aby člen zmocnil pro jednotlivý případ jiného člena téhož orgánu, aby za něho při jeho neúčasti hlasoval.

(3) Nenahradil-li člen voleného orgánu právnické osobě škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.

§ 167

Právnickou osobu zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě.

§ 215

(1) Nikdo nesmí být nucen k účasti ve spolku a nikomu nesmí být bráněno vystoupit z něho.

(2) Členové spolku neručí za jeho dluhy.

§ 2910

Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě

vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.

V odstavci 3 je upravena zodpovědnost zástupce za provedená právní jednání a za případně způsobenou škodu. V úvahu zde přichází překročení zástupčího oprávnění, tedy případy, kdy zástupce jedná nad rámec jemu svěřeného zmocnění, a to pro případ dobrovolného zmocnění.

Je třeba říci, že ne každé překročení pokynů zmocnitele bude možno posoudit jako překročení zástupčího oprávnění. „Odchýlení se od pokynů zmocnitele, které nejsou uvedeny v plné moci, má vliv na vztah mezi zmocnitelem a zmocněncem, nikoliv na platnost právního jednání s třetí osobou; může však založit odpovědnost zmocněnce za újmu způsobenou zmocniteli porušením příkazní smlouvy.

Aby nebyl zastoupený právním jednáním vázán, vyžaduje se tedy aktivní činnost zastoupeného; nesouhlas je jednostranné právní jednání, které musí směřovat vůči osobě, se kterou zástupce jednal. Zástupci, který překročil zástupčí oprávnění, může zastoupený neschválení pouze oznámit. Zástupce nemá možnost neschválení zabránit.

V případě, že zastoupený vyjádří nesouhlas, bude nadále právním jednáním vázán zástupce. Zástupci, který překročil zástupčí oprávnění, může zastoupený odmítnutí právního jednání pouze oznámit. Zástupce nemá možnost odmítnutí zabránit.

Pokud zastoupený neodmítne právní jednání, při němž zástupce překročil zástupčí oprávnění, nebo jej odmítne již po uplynutí lhůty bez zbytečného odkladu, kdy se o překročení dozvěděl, pak platí nevyvratitelná domněnka, že překročení schválil. Právní jednání zastoupeného tedy pro něj bude závazné. To neplatí pouze v případě, že třetí osoba, s níž zástupce jednal, měla a mohla bez pochybností poznat, že zmocněnec zástupčí oprávnění zjevně překračuje, nebo pokud třetí osoba o překročení zástupčího oprávnění věděla. Tak tomu bude například v případě podle ust. § 447 občanského zákoníku, kdy jsou pokyny zmocnitele obsaženy v plné moci a musely být známy sobě, vůči níž zmocněnec jednal. Překročení zástupčího oprávnění však může být třetí osobě známo i jinak (např. od třetí osoby).

Pokud tedy třetí osoba o překročení zástupčího jednání věděla, nevyvratitelná právní domněnka nenastupuje a zastoupený není z překročení právního jednání vázán. Nic zřejmě ale nebrání zastoupenému dodatečně překročení zástupčího oprávnění ratifikovat (dodatečné potvrzení platnosti určitého úkonu).

V odstavci 4 je upravena odpovědnost zaměstnanců orgánů svazu a organizačních jednotek v rozsahu jejich funkční působnosti at' již tato vyplývá z pracovní smlouvy, z uzavřené dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr v návaznosti na povinnost zaměstnance k náhradě škody podle ust. § 250 a § 251 zákoníku práce, nebo na základě uzavřené dohody o odpovědnosti k ochraně hodnot svěřených zaměstnanci k vyúčtování dle ust. § 252 zákoníku práce.